

දකුණු පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව
தென் மாகாணக் கல்வித் திணைக்களம்
Southern Provincial Department of Education

අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (උසස් පෙළ) 13 ශ්‍රේණිය, තුන්වන වාර පරීක්ෂණය, 2019 ජූලි
General Certificate of Education (Adv. Level), Grade 13, Third Term Test, July 2019

බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය - II
Buddhist Civilization - II

45 S II

පැය 03 යි
Two hours

විභාග අංකය:.....

උපදෙස්: • I කොටසින් ප්‍රශ්න දෙකක් ද II කොටසින් ප්‍රශ්න තුනක් ද තෝරාගෙන ප්‍රශ්න පහකට පිළිතුරු සපයන්න.
• සෑම ප්‍රශ්නයකටම ලකුණු 20 කි. (1) (2) (3) ප්‍රශ්න වල එක් කොටසකට ලකුණු 4 බැගින් ද (4) (5) (6) (7) (8) ප්‍රශ්නවල එක් කොටසකට ලකුණු 10 බැගින් ද හිමිවෙයි

I කොටස

1. i. බ්‍රාහ්මණ ඉගැන්වීම් අනුව වෛශ්‍ය වර්ණයට නියමිත වූ ස්වධර්ම නම් කරන්න.
ii. ආපද්ධර්ම හඳුන්වන්න.
iii. බෞද්ධ නොවන ශ්‍රමණ ගුරුකුල හතරක් සැකෙවින් හඳුන්වන්න.
iv. පූර්ණ කාශ්‍යප ශාස්තෘවරයාගේ ඉගැන්වීම් ගෙනහැර දක්වන්න.
v. බුද්ධ කාලීන භාරතයේ මගධ රාජ්‍යය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කරන්න.
2. i. බුදුරජාණන් වහන්සේ සතු වූ අෂ්ට විද්‍යා නම් කරන්න.
ii. තාදී ගුණය නිදසුන් දෙකක් ඇසුරෙන් හඳුන්වන්න.
iii. ශාසනික උන්නතිය සඳහා අනේපිඬු සිටුවුමාගෙන් සිදු වූ සේවය කෙටියෙන් දක්වන්න.
iv. "න භජේ පාපකේ මිත්තේ.." යනාදී ධර්ම පද ගාථාව හා එහි තේරුම නිවැරදිව ලියන්න.
v. සදීසා සංග්‍රහයට අනුව දකුණු දීසා නියෝජනයේ යුතුකම් හා වගකීම් නම් කරන්න.
3. i. දස අකුසල් නිවැරදිව නම් කරන්න.
ii. සිව්බල විභරණ හඳුන්වන්න.
iii. බුදු දහමෙහි උගන්වන ශ්‍රද්ධාව සැකෙවින් හඳුන්වන්න.
iv. චේතියසරය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කරන්න.
v. හොඳ නරක විනිශ්චය සඳහා යොදාගත හැකි බෞද්ධ නිර්ණායක හතරක් ගෙනහැර දක්වන්න.

II කොටස

4. i. වර්තමානයේ දැකිය හැකි පාරිසරික ගැටලු අවම කර ගැනීම සඳහා බෞද්ධ ඉගැන්වීම් උප උපයෝගී කරගත හැකි දැයි විමර්ශනය කරන්න.
ii. සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ ව සැලකිලිමත් වීමේදී බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වල ඇති උපයෝගීතාවය පරීක්ෂා කරන්න.
5. i. "බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම සකස් වී ඇත්තේ සමාජ සුභසාධනය අරමුණු කරගෙනයි" මෙම අදහස විමර්ශනය කරන්න.
ii. පාලන තන්ත්‍රය විෂයෙහි ප්‍රජාවගේ වගකම් කෙබඳු විය යුතු දැයි පැහැදිලි කරන්න.
6. i. දෙවන ධර්ම සංගීතියට පාදක වූ කරුණු හඳුන්වා එහි ප්‍රතිඵල ශාසන ඉතිහාසය කෙරෙහි කෙසේ බලපෑවේදැයි පැහැදිලි කරන්න.
ii. නාලන්දා විශ්වවිද්‍යාලය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කර එහි අධ්‍යාපනය සාර්ථක වීම සඳහා බලපාන ලද සාධක පැහැදිලි කරන්න.
7. i. මහින්දාගමනය නිසා එතෙක් ලක්දිව පැවති ඇදහිලි හා විශ්වාස සඳහා නව අර්ථකථන ලැබුණු ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.
ii. අනුරාධපුර යුගයේ රාජ්‍යත්වය කෙරෙහි බුදු සමයේ බලපෑම කෙබඳු දැයි පරීක්ෂා කරන්න.
8. i. ටායි ජන ජීවිතයෙ කෙරෙහි බුදු සමයේ බලපෑම විමර්ශනය කරන්න.
ii. බෞද්ධ සාරධර්ම සමාජගත කිරීමට සිතුවම් කලාව ප්‍රබල මාධ්‍යයක් ලෙස යොදාගෙන ඇති ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.

දකුණු පළාත් අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව
 தென் மாகாணக் கல்வித் திணைக்களம்
Southern Provincial Department of Education

අධ්‍යයන පොදු සහතික පත්‍ර (උසස් පෙළ) 13 ශ්‍රේණිය, තුන්වන වාර පරීක්ෂණය, 2019 ජූලි
General Certificate of Education (Adv. Level), Grade 13, Third Term Test, July 2019

බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය - I Buddhist Civilization - I	<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td style="padding: 5px;">45</td> <td style="padding: 5px;">S</td> <td style="padding: 5px;">I, II</td> </tr> </table>	45	S	I, II	පිළිතුරු පත්‍රය
45	S	I, II			

I පත්‍රය

1. 3	2. 4	3. 5	4. 3	5. 5	6. 2	7. 1	8. 2	9. 3	10. 2
11. 4	12. 1	13. 2	14. 3	15. 5	16. 1	17. 3	18. 4	19. 2	20. 4
21. 5	22. 3	23. 2	24. 4	25. 1	26. 4	27. 5	28. 2	29. 5	30. 4
31. 5	32. 1	33. 3	34. 1	35. 2	36. 5	37. 1	38. 3	39. 2	40. 1
41. 4	42. 5	43. 1	44. 3	45. 1	46. 2	47. 3	48. 4	49. 2	50. 5

(ලකුණු 2 x 50 = 100)

ii කොටස

- i. පශු පාලනය, දන්දීම, යාග කිරීම, වේද අධ්‍යයනය, වෙළඳාම, මුදල් පොළී කිරීම, කෘෂිකර්මාන්තය.
- ii. හදිසි විපත්ති ලෙස බලපාන පොදු ආපදාපත්ත තත්වයන් හෝ ඒ ඒ වර්ණ වල සාමාජිකයන්ට තම වර්ණයට නිය නියමිත කටයුතු කිරීමට නොහැකි වූ කිසියම් ශාරීරික පීඩාවක් ඇති වූ අවස්ථා ආපදාපත්ත අවස්ථා ලෙස හඳුන්වයි. එවැනි අවස්ථාවලදී කිරීමට නිර්දේශ කළ කාර්යයන් "ආපද්ධර්ම" ලෙස හඳුන්වයි.
 - ◆ බ්‍රාහ්මණයාට තමාට වඩා පහත් ක්ෂත්‍රීය හා වෛශ්‍යයන්ට නියමිත කාර්යයන්හි නිරත විය හැකි ය.
 - ◆ ක්ෂත්‍රීයන්ට තමාට වඩා පහත් ශ්‍රේණිය වූ වෛශ්‍යයන්ට හිමි කාර්යයන් කළ හැකිය.
 - ◆ වෛශ්‍යයන්ට තමාට වඩා පහත් වූ ශුද්‍ර යන්ට හිමි කාර්යයන් කළ හැකිය.
 - ◆ ශුද්‍රයන්ට විශේෂ කාර්යයක් නොවූයේ මෙහි අවරෝහන පටිපාටිය ක්‍රියාත්මක වූ නිසාය.
- iii. නිගණ්ඨ, ආච්චක, ජටිල, පරිබ්‍රාජක වැනි බෞද්ධ නොවන වෙනත් ශ්‍රමණ සාමාජිකයන් පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක් අපේක්ෂා කෙරේ.
- iv.
 - ◆ සාමඤ්ඤ ඵල සූත්‍රය පදනම් කර කරගෙන පිළිතුර සකස් විය යුතුය.
 - ◆ පූර්ණ කස්සප අකිරිය වාදියෙකි, භෞතිකවාදියෙකි.
 - ◆ කරන්තකු කරවන්තකු සිදින්නකු සිදුවන්නකු නැතැයි යන දර්ශනය අකිරියවාදයයි.
 - ◆ සමස්ත පාරිවිදේ සියලු ප්‍රාණීන් මරා එකම මස් ගොඩක් කළ ද ඒ හේතුවෙන් උපදනා පාපයක් නැතැ යි උගන්වයි (නත්ථි පාපස්ස ආගමෝ)
 - ◆ දන්දෙමින්, දන් දෙවමින්, ආගම යදිමින් යදවමින් ගංගා තීරයේ උතුරු කෙළවර තෙක් ගියත් එයින් පිනක් නැතැයි (නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමෝ) ඔහු ගන්වා ඇත.
- v. රජගහනුවර මගධයේ අගනුවර විය. බිම්බිසාර හා අජාසත්ත යන රජවරු බුද්ධ කාලීන පාලකයන් විය.
 - ◆ අංග කාසි වජ්ජී රාජ්‍යය ද යටත් ප්‍රදේශ බවට පත්විය.
 - ◆ වේහාර වේපුල්ල ගිජ්ජකුට පාණ්ඩව යන පර්වත පහකින් යුක්ත වූ නිසා ගිරිබ්බජ යන නමින් ද ප්‍රකට විය.
 - ◆ රාජාණ්ඩු පාලන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක විය.
 - ◆ පළමු ආරාම පූජාව වේඵවනාරාමයයි.
 - ◆ බුදුරදුන් සමග මගධ රාජ්‍යය සබඳතා පැවැත්විය.

(ලකුණු 4X5=20)

2. i. විපස්සනා ඤාණය	මනෝමය සාද්ධි ඤාණය
ඉද්ධිවිධ ඤාණය	දිබ්බසෝත ඤාණය
පරචිත්ත විජානන ඤානය	පුබ්බේතිවාසානුස්සති ඤාණය
දිබ්බවක්ඛු ඤාණය	ආසවක්ඛය ඤාණය

ii. ලෝක ධර්මතා විෂයෙහි කම්පා නොවී උපේක්ෂාවෙන් විඳ දරා ගැනීමේ හැකියාවයි.

අටලෝ දහමින් කම්පා නොවීම මංගල කරුණකි.

ලාභ අලාභ, යස අයස, නින්දා ප්‍රශංසා, සැප දුක යන අටලෝ දහමට බුදුරදුන් මුහුණ දුන් ආකාරය නිදසුන් මගින් දැක්වීම අවශ්‍ය වේ.

iii. බුදු රජාණන් වහන්සේ ඇසුරු කිරීම නිසා සැදැහැවත් බෞද්ධයකු බවට පත් විය.

- ◆ ජේතවනාරාමය සග සතු කර පූජා කිරීම
- ◆ දන් දීමේ ඇලුණු උවසුවත් අතර අග තනතුර ලැබීම,
- ◆ අනතිමානී කම, නිර්ලෝභී කම, ශාසන ලැදියාව හා ඥාති මිත්‍රාදීන් ආගම දහමට යොමු කිරීමට උත්සාහ කිරීම අගය කළ යුතුය

iv. න හජේ පාපකේ මින්තේ	පවිටු නරක මිතුරන් ඇසුරු නොකළ යුතුය.
න හජේ පුරිසා ධමේ	අධම පහත් මිනිසුන් ඇසුරු නොකළ යුතුය.
හජේඵ මින්තේ කල්‍යාණේ	කල්‍යාණ මිතුරන් ඇසුරු කළ යුතුය.
හජේන පුරිසුත්තමේ	උතුම් මිනිසුන් ඇසුරු කළ යුතුය.

v. ශිෂ්‍යයා විසින් ගුරුවරයාට ඉටු කළ යුතු යුතුකම්

1. ගුරුවරයා දුටු විට හුන් අසුනින් නැගිටීම	2. ගුරුවරයාට උපස්ථාන කිරීම
3. ගුරු බස්ට මැනවින් සවන්දීම	4. ගුරුවරයාට අවශ්‍ය කටයුතු ඉටු කර දීම
5. මැනවින් ශිල්ප ඉගෙනීම	

ගුරුවරයා විසින් ශිෂ්‍යයාට ඉටු කළ යුතු යුතුකම්.

1. ශිෂ්‍යයා මැනවින් හික්මවීම	2. ශිෂ්‍යයාට මැනවින් ඉගැන්වීම
3. තමා දන්නා සියලු ශිල්ප ශාස්ත්‍රයන් ඉගැන්වීම	4. තම මිත්‍ර ජනයාට ශිෂ්‍යයා හඳුන්වාදීම
5. ශිෂ්‍යයා කරදරවලින් ආරක්ෂා කිරීම	

(ලකුණු 4X5=20)

3. i. ප්‍රාණඝාතය, අදන්තාදානය, පරදාර සේවනය, මුසාවාදය, කේළාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම, අභිධ්‍යාව, ව්‍යාපාදය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය.

- ii. ◆ මෙන්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා, යන සිව් බඹ විහරණ බව
- ◆ සීමාවකින් තොරව වැඩිය යුතු බැවින් මෙම ගුණධර්ම අප්පමඤ්ඤා නමින් හඳුන්වයි.
 - ◆ සමාජ සහජීවනයට උපකාරී වෙයි
 - ◆ ගිහි පැවිදි දෙපක්ෂයම ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් බුහුම විහාර ප්‍රගුණ කළ යුතුය.

- iii. ◆ ආකාරවකී සද්ධාව හා අමුලිකා සද්ධාව ලෙස ප්‍රභේද දෙකකි.
- ◆ තෙරුවන් පිළිබඳ පැහැදීම ප්‍රසාදය ශ්‍රද්ධාවයි
 - ◆ බුද්ධාදී රත්නත්‍රයේ ගුණ දැන අවබෝධයෙන් ඇතිකර ගන්නා පැහැදීම ආකාරවකී ශ්‍රද්ධාවයි
 - ◆ අමුලික ශ්‍රද්ධාව හක්තිය හා සමාහසි බුදුසමය එය අගය නොකරයි. එය නිවනට බාධාවකි
 - ◆ බුදු දහම අගය කරන සද්ධාව ප්‍රඥාවෙන් තොර වූවක් නොවේ.

iv. ◆ කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණයේ ස්තූපයන්හි ආරක්ෂාව සඳහා ගල් කණු වලින් වට කොට ඒ මත පියස්සක් තනා ඉදිකළ වෘත්තාකාර ගෘහය වේනිය සර, ධූපසර, යන නම්වලි වලින් හඳුන්වයි.

- ◆ ධූපාරාමය, ලංකාරාමය, අම්බස්තලය වැනි කුඩා ස්තූප වලට වෛතාසර ඉදිකර තිබූ බවට සාධක ඇත.
- ◆ වේනියසරය වටදාගෙය නමින් හඳුන්වයි.
- ◆ මැදිරිගිරිය වටදාගෙය කලාත්මක නිර්මාණයක් ලෙස පිළිගැනේ
- ◆ මෙම නිර්මාණය නිසා ස්තූපයේ ආරක්ෂාව මෙන්ම සැදැහැවතුන්ට අවිවේක වැස්සෙන් ආරක්ෂා වී වැදුම් පිදුම් කිරීමට හැකියාව ලැබේ.

- v. ◆ යමක් කුසල් ද අකුසල් ද යන්න තමන් වි විසින් දැන ගැනීම.
- ◆ නුවණැත්තන් විසින් ගර්භාවට ලක් කරයිද ප්‍රශංසාවට ලක් කරයි ද යන්න වටහා ගැනීම (විඤ්ඤාගරහිත විඤ්ඤාපසත්ථ)
 - ◆ අධිපති ධර්ම අනුව:- අත්තාධිපති ලෝකාධිපති, ධර්මාධිපති,
 - ◆ අත්තූපනායික ධර්ම පර්යාය (තමා උපමාවට ගෙන කටයුතු කිරීම)
 - ◆ ප්‍රතිඵල යහපත් ද අයහපත් දැයි බලා තීරණය කිරීම
 - ◆ අම්බලට්ඨිකා රාහුලෝවාද සූත්‍රය ඇසුරෙන් කරුණු දැක්වීම.

(ලකුණු 4X5=20)

4. i. ◆ වර්තමානයේ පාරිසරික ගැටලු ලෙස ජල දූෂණය, වායු දූෂණය, වන විනාශය, කැලි කසළ ගොඩ ගැසීම හඳුනාගත හැකිය. එමගින් ජීවන දුෂ්කරතා සිදුවේ.

- ◆ පිරිසිදු ජලය නොමැති වීම ද ගැටලුවකි.
- ◆ පරිසර සංරක්ෂණයට අදාළ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් බොහෝ ඇත. ජලයට මුත්‍රා කිරීම, කෙළ ගැසීම, මළ පහ කිරීම තහනම් කර ඇත. (පාවිත්තිය පාලිය)
- ◆ ගස් කැපීම, බීජ විනාශ කිරීම, කොළ කැඩීම ආදිය උපසම්පදා හික්ෂුන්ට තහනම් කර ඇත (පාවිත්තිය පාලිය)
- ◆ නොකළ යුතු වෙළඳාම් කිරීම තුළින් පරිසර සංරක්ෂණයට බාධා සිදුවේ.
- ◆ පරිසර සංරක්ෂණය පින් වැඩෙන කුසල ලෙස වනරෝප සුත්‍රයේ සඳහන් කර ඇත.
- ◆ බුදුරජාණන් වහන්සේ ද රහතන් වහන්සේලා ද පරිසරය ප්‍රිය කර ඇත.

- ii. ◆ භෞතික හා මානව සම්පත් ඵලදායීව හා කාර්යක්ෂමව යොදා ගැනීම කලමනාකරණයයි
- ◆ ව්‍යග්ගපච්ඡ සුත්‍රයේ සමජ්චිකතාවය තුළින් භෞතික සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳව මගපෙන්වයි
- ◆ සිඟාලෝවාද සුත්‍රයේ දී ආර්ථික කලමනාකරණය පිළිබඳ මග පෙන්වයි (ඒකේන හෝගේ භුඤ්ජේය්‍ය)
- ◆ චුල්ලවග්ග පාලියේ වත්තක්ඛන්ධකයේ ආගන්තුක වන, පිණ්ඩා වාරික වන ආවාසිකවන, සේනාසන වන, වච්චකුටි වන ආදී වනාවත් තුළින් ද සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳව හික්ෂුන්ට මගපෙන්වා ඇත.
- ◆ හික්ෂුන් උදෙසා සාංඝිකව ලැබෙන සම්පත් අවශ්‍යතා මත සුදුසු හික්ෂුන්ට පැවරීම.
- ◆ භෞතික සම්පත් මැනවින් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා භාණ්ඩාගාරික හත්තුද්දේසක සිවාභාජක, විවර පටිග්ගහක, පත්තගභාපක ආදී තනතුරු රැසක් හික්ෂු සමාජය තුළ ඇති කළේ ය. මානව සම්පත් කළමනාකරණය ද බුදුරදුන් මැනවින් සිදු කළ බව ප්‍රථම ධර්මදූත සේවාව සඳහා ලබාදුන් උපදේශනයෙන් ද පෙනේ. (වරක හික්කවේ වාරිකං...)

(ලකුණු 10)

- 5. i. ◆ අග්ගඤ්ඤ සුත්‍රයට අනුව මහා සම්මත පත් කරන්නේ ජනතාවගේ ආරක්ෂාව හා අයිතීන් සුරක්ෂිත කිරීම සඳහාය
- ◆ ශ්‍රේෂ්ඨ පාලකයකු විසින් අනුගමනය කළ යුතු පාලන මූලධර්ම රැසක් බුදු දහමෙහි සඳහන් කර ඇත.
- ◆ පංචශීල ප්‍රතිපදාව දසරාජ ධර්මය, දස සක්විති වත්, සජ්න අපරිභානීය ධර්ම, සතර සංග්‍රහ වස්තු, සතර අගති චිරතිය යන මූලධර්ම වැදගත් වේ.
- ◆ මෙම මූලධර්ම වලින් සමාජ සුභ සුබසාධනය අරමුණු කර ඇත. (ලකුණු 10)

- ii. ◆ රටක් දියුණු කිරීමේදී පාලකයා පමණක් නොව ජනතාවට ද වැදගත් කාර්යභාරයන් ඉටු කිරීමට සිදුවෙයි.
- ◆ අග්ගඤ්ඤ සුත්‍රයේ රජුන් පත් කිරීමේ පළමු සම්මුතියෙහි පොරොන්දුවී ඇත්තේ (අම්භා කං සාලිතං භාගං අනුප්පදස්සාමී) යනුවෙනි. ජනතාව නිසි පරිදි බදු ගෙවිය යුතු බව ඉන් කියවේ.
- ◆ තමන්ගේ ආර්ථික ස්වයං පෝෂණය සඳහා උත්සාහයෙන් අධිෂ්ඨානයෙන් ක්‍රියා කිරීම ජනතාවගේ වගකීමයි.
- ◆ පොදු දේපොළ නොසැලකිල්ලෙන් පරිහරණය නොකළ යුතුය.
- ◆ රාජ්‍ය දේපළ අයථා පරිහරණය හා අව භාවිතයෙන් තොර විය යුතුය.
- ◆ සම්පත් අධිපරිභෝජනයෙන් වැළකී සම්පත් ආරක්ෂා කිරීම ජනතා වගකීමකි.
- ◆ ආත්මාර්ථයෙන් තොරව සමාජ සුභ සිද්ධිය පිළිබඳව අවබෝධයෙන් ක්‍රියා කළ යුතුයි. (ලකුණු 10)

- 6. i. ◆ චුල්ලවග්ගපාලියේ සත්ත සතිකක්ඛන්ධකයට අනුව දෙවන ධර්ම සංගීතියට ආසන්න හේතුව වූයේ වජ්ජිපුත්තක හික්ෂුන් ඉදිරිපත් කළ දස වස්තුවයි.
- ◆ පාවිත්තක, පාවෙය්‍යක යන ප්‍රදේශ දෙකෙන් ධර්ම ධර, විනය ධර හික්ෂුන් වහන්සේ කිනම් ප්‍රදේශයේ ද යන ගැටලු ද මතු විය.
- ◆ බුද්ධ ක්ෂේත්‍ර පිළිබඳ ගැටලු ඇති විය.
- ◆ මහාදේව හිමියන් ඉදිරිපත් කළ පංචවස්තුව ද හේතු වූ බව නිකායාවලම්බන ශාස්ත්‍ර නම් ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වේ.
- ◆ දෙවන ධර්ම සංගීතියේ ප්‍රධානම ප්‍රතිඵලය වූයේ වජ්ජිපුත්තක හික්ෂුන් ඉදිරිපත් කළ දස වස්තුව සබ්බකාමී මහරහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රැස්වූ සංඝ සම්මේලනයේදී ධර්ම විනය විරෝධී අකැප වස්තුවක් සේ එකින් එක විශ්ලේෂණය කර ප්‍රතික්ෂේප කිරීමයි.
- ◆ දස වස්තු ප්‍රතිග්‍රහක දස දහසක් හික්ෂුන් අලප්ඡ් පාපී හික්ෂුන් ලෙස නිගමනය කොට සසුනෙන් නෙරපීය.
- ◆ වජ්ජිපුත්තක හික්ෂුන් වෙන්ව ගොස් මහා සාංඝික නමින් වෙනම නිකායක් පිහිටුවීය.
- ◆ ථෙරවාදී හා මහා සාංඝික නිකා දෙක තුළින්ද තවත් නිකා බෙදී ගියේය.
- ◆ නැවත මහා සාංඝිකයන් නිකාය (6) කට ද ථෙරවාදී නිකාය (12) කට ද ලෙස නිකාය 18 කට බෙදී ගියේය.
- ◆ මහායාන බුදුදහමේ මූලාරම්භය දෙවන ධර්ම සංගීතියේ ප්‍රතිඵලයක් අනුව සිදුවිය. (ලකුණු 10)

- ii. ◆ ක්‍රිස්තු වර්ෂ 415 - 455 කාලයේ රජ කළ ශක්‍රාදිත්‍ය හෙවත් පළමුවන කුමාරගුප්ත රජු නාලන්දාවට අවශ්‍ය ගොඩනැගිලි ඉදිකර උසස් අධ්‍යාපන මධ්‍යස්ථානයක් බවට පත් කළේය
- ◆ බුද්ධගුප්ත තථාගත ගුප්ත යන රජවරු ද නාලන්දාව දියුණු කළේය.
- ◆ ක්‍රි.ව. හත්වන සියවස වන විට දස දහසකට නේවාසික පහසුකම් පැවැතියේ ය.
- ◆ හියුංසියෑං අනුව සංඝාරාම භයකින් යුක්ත වූ මේ ආයතනය උස් තාප්පයකින් වට කොට තිබිණි තවට (9) කින් හා මන්දිර තුනකින් යුතු පුස්තකාලය රත්න සාගර, රත්නෝදය රත්න රංජන, නම්වලින් හඳුන්වා ඇත.
- ◆ ආචාර්ය ශිෂ්‍ය සේවක යන නේවාසික පිරිස් (10,000) කට අධික වූ අතර එක්දහස් පන්සියයකට අධික සේවක පිරිසක් සිටි බව හියුං සියෑං වාර්තා වල සඳහන් වෙයි.
- ◆ අධ්‍යාපනය අංශ තුනක් යටතේ සිදුවිය.
- ◆ ද්වාර පණ්ඩිතවරු මගින් ප්‍රවේශ විභාගයකින් සිසුන් තෝරා ගනු ලැබීය.
- ◆ ඉගෙනුම් ක්‍රම ලෙස දේශන, සාකච්ඡා, විවාද, යොදා ගැනීම.

- ◆ විෂයධාරා 5 ක් පැවතීම
 - 1.භාෂා විෂයධාරාව
 - 2.දර්ශන විෂය ධාරාව
 - 3.බුද්ධ ධර්මය විෂය ධාරාව
 - 4.ලෞකික විෂය ධාරාව
 - 5.ලලිතකලා විෂයධාරාව

- ◆ ලිඛිත හා වාචික පරීක්ෂණ පැවැත්වීම
- ◆ කුලපතිතුමාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් උපාධි ප්‍රදානෝත්සවයක් උසස් ලෙස පැවැත්වීම

- ◆ ලිඛිත හා වාචික පරීක්ෂණ පැවැත්වීම
- ◆ නාගාර්ජුන, ආර්යදේව, රාහුල හද, අසංග, වාසු බන්ධු, දින්නාග, ගුණමති, ස්ථිරමති, වන්දගෝමී, ධර්මපාල වැනි පඬිවරුන්ගේ සේවයද මෙහි සාර්ථකත්වයට බලපෑවේය. (ලකුණු 10)

7. i. ◆ මහින්දාගමනයට පෙර පැවති ඇදහිලි හා විශ්වාස ලෙස වෘක්ෂ වන්දනාව, යක්ෂ ඇදහීම, දේව වන්දනය, නාග වන්දනය, මළවුන් ඇදහීම, ග්‍රහවස්තු ඇදහීම දැක්විය හැකිය. බුදු දහම ලැබීමෙන් පසු ප්‍රාග් බෞද්ධ ලක්දිව පැවති ඇතැම් ඇදහිලි හා විශ්වාසයන්ට නව අරුතක් ගැන්වීමක් සිදු වූ අතර ඇතැම් ඒවා සම්පූර්ණයෙන්ම අභාවයට ගියේය.

- ◆ ජේතවත්තුවු විමානවත්තුවු බාලපණ්ඩිත දේවදුත යනාදී දේශනා ලක්වැසියන් අතර පැවැති දේව ඇදහීම් හා මළවුන් ඇදහීමට නව අරුතක් ගැන්වීමකි.
- ◆ තිසාවැවට අරක්ගන් යක්ෂයකු මිහිඳු හිමියන් විසින් දමනය කර බුදු සමයේ අනුග්‍රාහකයකු බවට පත්කර ඇත.
- ◆ දුටුගැමුණු රජු ස්වර්ණමාලී දෙවි දුව ගේ වාසස්ථානය පිහිටි තැන ඉදිකළ මහා ස්තූපයට ස්වර්ණමාලී යන නම යෙදීය.
- ◆ පර්වත වන්දනය හා වෘක්ෂ වන්දනයට නව අරුත් ගැන්වූයේ ස්තූප වන්දනය හා බෝධි වන්දනය හඳුන්වාදීමෙනි.
- ◆ මළවුන්ට හා දෙවියන්ට පින් දීමේ ක්‍රමය හඳුන්වා දුන්නේය.
- ◆ විනෝදයට දඩයමේයාම නැකැත් කෙළි වැනි දේ සපුරා අභාවයට ගිය අතර බෞද්ධාගමික උත්සව ආරම්භ විය.

ii. ◆ රාජ්‍ය අනුශාසකවරු ලෙස හික්ෂුන් පත්විය දෙවනපෑතිස් හා උත්තිය රජුට මිහිඳු හිමියන් ද දුටුගැමුණු රජුට යෝධගත්ත තිස්ස හිමියන් ද සද්ධාතිස්ස රජුට කාල බුද්ධරක්ඛිත හිමියන් ද වලගම්බා රජුට තිස්ස හිමියන් ද කණ්ටියතිස්ස රජුට මහානාග හිමියන්ද මහසෙන් රජුට සංඝමිත්ත හිමියෝද අනුශාසකවරු ලෙස ක්‍රියා කර ඇත.

- ◆ බුදුදහම ලංකාවේ රාජ්‍ය ආගම බවට පත්වීම
- ◆ රජකමට සුදුස්සා තෝරා ගැනීමේ බලය හික්ෂුන් සතු වීම රජු බෞද්ධයකු මෙන්ම බෝසත් වරයෙකු ද විය යුතු බව පිළිගැනීම
- ◆ බුදුදහමට එරෙහි පාලකයන්ට විරුද්ධව හික්ෂුන් තීරණ ගැනීම ◆ අභිෂේක උත්සවවලදී සෙන්පතා ඔටුනු පැළඳවීම
- ◆ බුදු සසුනට ලක්රජය පූජා කිරීම ◆ නුසුදුසු පාලකයන් සිහසුනෙන් නෙරපාහැරීම
- ◆ දළදාව රැකීමට රජු ප්‍රතිඥා දීම
- ◆ බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ලෙස ක්‍රියාවට නැංවීම (ලකුණු 10)

8. i. ◆ බුදුදහම රාජ්‍ය ආගම බවට පත්වීම

- ◆ සියලුම පිරිමින් තාවකාලික ව හෝ පැවිදි වීම අනිවාර්ය විය උපැවිදි වීම උත්සවාකාරයෙන් සිදු කරන අතර පැවිදි වීමේ සහතිකය විවාහයේදී හා රැකියා ලබා ගැනීමේදී වැදගත් විය.

- ◆ විවාහ මංගල වාරිකු හික්ෂුන්ගේ පිරිත් දේශනා අතරතුරදී සිදු කිරීම
- ◆ පන්සල පුජා මධ්‍යස්ථානය හා අධ්‍යාපන මධ්‍යස්ථානය වීම
- ◆ ගිහි ජනතාව දිනපතා විහාරස්ථානයට යාම අනිවාර්ය වීම
- ◆ දිනපතා උදෑසන පිණ්ඩපාත පූජා කිරීම
- ◆ බුදුදහමේ ආරක්ෂකයා ලෙස රජුට මල් පූජා කර ඉන් පසු බුදු පිළිමයට මල් පූජා කිරීම ජන ජීවිතයේ අංගයකි.
- ◆ කඨින පිංකමට රජය පවුලේ කවරකු හෝ අනිවාර්යෙන් සම්බන්ධ වේ.
- ◆ සියලු දෙනා කුඩා බුදුපිළිම පළඳනාවක් ලෙස පාවිච්චි කිරීම.
- ◆ දහස් ගණන් සිල්මැණිවරු සිටීම.
- ◆ සියලු අවමංගල කටයුතු හා ආදාහන කටයුතු ආරාම වල සිදු කරයි.
- ◆ මළමිනී හා අළුවිහාරස්ථානවල තැන්පත් කරන අතර ඒ සඳහා මුදල් ගෙවයි. (ලකුණු 10)

ii. ◆ ජනතාව අතර සාරධර්ම සංවර්ධනය සද'හා සිතුවම් ලෙස බෞද්ධ ජාතක කතා, පුදු සිරිත, බෝසත් සිරිත හා ශාසන ඉතිහාසය ද යොදාගෙන ඇත.

- ◆ බුද්ධ චරිතය ජාතක කතා ශ්‍රාවක චරිත බෞද්ධ ඉතිහාසය තේමා කරගෙන ජන හදවත් තුළට ආකල්ප සංවර්ධනයට විකු කලාව යොදා ගෙන ඇත.
- ◆ විහාර මන්දිරවල විකු තුළින් බුදු දහම පිළිබඳ දැනුම මෙන්ම චිත්ත සන්තානය සාරධර්ම වලින් පෝෂණය කිරීමට හැකියාව ලැබේ.
- ◆ පාර්මිතා ගුණ ධර්ම සිතුවමට නැගීමෙන් ජනතාව තුළද එම ගුණධර්ම ඇති කිරීමට කලා කරුවා සමත් විය.
- ◆ දිව්‍යලෝක අපාය වැනි සංකල්ප සිතුවමට නැගීමෙන් එය නරඹන්නාගේ සිත් කුසලයට යොමු වේ.
- ◆ වෛරය ක්‍රෝධය වැනි මනෝභාවයන්ගේ භයානකකම සිතුවමට එක් කර ඇත.
- ◆ දරුණු පුද්ගලයන් දමනය කිරීම, වෙස්සන්තර ජාතකය සත්සති ගත කිරීම වැනි සිතුවම් තුළින් කුඩා ළමුන් පවා ආගමදහමට නැඹුරු කිරීමට කලාකරුවන් සමත්වී ඇත. (ලකුණු 10)